

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

katastru u obce Martinice záchranný archeologický výzkum. Lokalita se nachází na ploše vymezené polní cestou na jihu a korytem řeky Mojena na severu. Celková délka zkoumané plochy byla 220 m na délku a cca 36 m na šířku.

V jižní části výzkumu byla pod orniční vrstvou objevena tenčí vrstva podorniční hlíny, ze které pochází menší soubor keramických střepů středověkého až novověkého stáří. Pod vrstvou podorničí se objevila tmavě hnědá vrstva představující patrně relikt nivních sedimentů. Vrstva ležela na štěrkopískových sedimentech, které se v prostřední části skryté plochy zvedaly na povrch a zase mizely pod další tmavohnědou vrstvou v blízké vzdálenosti od řeky Mojeny.

Náplavová vrstva poblíž Mojeny byla zkoumána pomocí sítě sond, ve kterých byl, kromě archeologických situací, objeven i původní meandrující břeh Mojeny. Ve vrstvě byly zachyceny čtyři dosti nečitelné a do vrstvy zapuštěné archeologické objekty datované na základě keramiky do období středověku, do 12. až 14. století. Objekty byly nepravidelných tvarů, mělké a zřejmě spíše představují relikty dočasných aktivit než pravidelného osídlení. Kromě keramiky byly ve vrstvě nalezeny také zlomky mazanice a zvířecích kostí. Jako nejzajímavější nález se jeví železná ostruha, ze které se dochoval oblouk s masivním hrotitým bodcem.

Silná štěrková vrstva, původně stanovená jako geologické podloží, byla v jedné ze sond prohloubena a pod ní byla zachycena další humózní vrstva, ze které pochází pár střípků keramiky rámcově datovaných do pravěku. Vzhledem k mocnosti a ulehlosti štěrkopískové vrstvy byly další ruční práce zastaveny. Štěrkopísková vrstva je pravděpodobně pozůstatkem masivního erozního přesunu geologického materiálu z Hostinských vrchů a je zřejmé, že místy zde přikrývá archeologické situace. Podobná situace byla objevena i v roce 2009 během výzkumu vyvolaného regulací toku Mojeny. Tehdy objevená kulturní vrstva se stopami středověkého osídlení byla překrytá silnou vrstvou kamenité hlíny (Fojtík, Šmíd 2010, 437).

Arkadiusz Tajer, Vendula Vránová

Literatura

Fojtík, P., Šmíd, M. 2010: Holešov (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 51, 437.

Resumé

Holešov (Bez. Kroměříž), „Za Muřinou“. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

HOSTĚNICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„U vlčáka“, parc. č. 274/5. Novověk. Milířiště. Povrchový průzkum.

Během rekonstrukce lesní cesty roku 2017 severozápadně Hostěnic – lesní cesta K Lavečce, byly v jejím blízkém okolí zaznamenány tři objekty, kterým dominovaly obdélné zahloubené objekty, jež byly na jedné straně evidentně opatřeny vchodovými výběžky. První se nachází při systému hlubších úvozů na svahu údolí Říčky (v okolí bodu WGS-84: 49.2632056N, 16.7897561E); do jeho okolí lze lokalizovat minimálně dva další objekty – plošinu a obdélnou jámu s odvaly, které by mohly být pozůstatky milířišť. Druhý (v okolí bodu WGS-84: 49.2586122N, 16.7928458E) leží poněkud výše v trati U vlčáka a přimyká se k němu výrazná plošina s drobnou prohlubní na okraji. Poslední objekt byl zjištěn rovněž v trati U vlčáka, v systému hlubších úvozů (okolí bodu WGS-84: 49.2570997N, 16.7935756E); podle morfologie terénu nelze vyloučit, že i zde se nachází pozůstatky uměle upravené plošiny.

Vzhledem k opakujícím se případům zahloubených pravoúhlých jam s vchody a přítomnosti plošin, lze soudit na pozůstatky sezónních obydlí uhlířů s uhelnými milíři. V jednom případě se může jednat o zemní jámu po ležatém milíři specifického štýrského typu, který byl na pozořické panství diseminován v 18. století knížaty z Lichtensteina. Rámcově lze tedy objekty nejspíše spojit s obdobím 18.–19. století.

Petr Kos

Resumé

Hostěnice (Bez. Brno-venkov), „U vlčáka“. Neuzeit. Kohlenmeiler. Geländebegehung.

HOSTĚNICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Zadní Pacholské“, Mokrý-lom XI. Raný novověk – středověk. Vápenice, cesta. Záchranný výzkum.

V severozápadním předpolí Prostředního lomu Mokrý (WGS-84: 49.2349842N, 16.7644414E) pokračoval záchranný výzkum započatý v roce 2016 v úseku úprav obslužné komunikace při hranici lesa a skrývek zeminy etáže č. 420. Byl odkryt téměř kompletní půdorys menší polní plamenné vápenné pece z období 19. století se zbytky základů kůlové stavby. Situace doplňuje starší nález plamenné pece z 16. století, odkryté v těchto místech zaměstnanci Ústavu archeologické památkové péče Brno v roce 2005. Během detektorové prospekce byl nalezen v blízkosti výrobního okrsku zavírací nůž a početný soubor dalších předmětů (knoflíky, mince, podkovy, kosíř, udidlo), které naznačují,

že tudy původně vedla lokální lesní cesta, jejíž datace spadá do širšího rozmezí středověku a novověku.

Petr Kos

Resumé

Hostěnice (Bez. Brno-venkov), „Zadní Pacholské“, Mokrá-lom XI. Mittelalter, Neuzeit. Kalkofen, Weg. Rettungsgrabung.

Obr. 45. Hostěnice, „Zadní Pacholské“. Vápenná pec z období raného novověku.

Abb. 45. Hostěnice, „Zadní Pacholské“. Kalkofen aus der frühen Neuzeit. Rettungsgrabung.

HRABOVÁ (K. Ú. HRABOVÁ U DUBICKA, OKR. ŠUMPERK)

Novověk, převážně 17. století. Mincovní depot. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum Šumperk, přír. č. 35/2017.

Na konci měsíce srpna roku 2017 byl nalezen unikátní depot mincí na poli na katastru obce Hrabová v okrese Šumperk pomocí detektoru kovu. Místo nálezů se nachází přibližně 2 km od současného centra obce. Přesná poloha nálezů prozatím nebude z důvodu ochrany případných dalších nálezů uvedena. Údaj o lokalizaci nálezů uložen spolu s dalšími podrobnostmi v archivu NZ Vlastivědného muzea v Šumperku.

Díky široké síti spolupracujících amatérských hledačů v okrese se informace o nálezů donesla k archeologovi během pár desítek minut a s vyzvednutím mincí nálezci řádně počkali do jeho příjezdu. Došlo tak nejen k odbornému vyzvednutí nálezů, ale také k jeho podrobné dokumentaci.

Nález byl učiněn na dlouhodobě zemědělsky obdělávané ploše, v době nálezů bylo pole čerstvě sklizené

a půdní povrch mírně narušen koly projíždějící zemědělské techniky. Soubor mincí se nacházel v mnoha menších shlucích na ploše přibližně 3 × 2 m a první z nalezených exemplářů byly zemědělskou technikou vyneseny přímo na povrch pole. Těchto několik málo kusů také upozornilo nálezce na možnost významnějšího objevu. Po vysbírání všech povrchových nálezů byla provedena dohledávka pomocí detektoru kovu; nejhluběji se mince nacházely v hloubce 20 cm, nedošlo tudíž k zásahu do podložní vrstvy. Vzhledem k velice mělké poloze mincí je část z nich mechanicky deformována nebo je jejich povrch narušen působením různých vlivů podnebí a zemědělskou aktivitou (postřiky, hnojení, obdělávání půdy atd.).

Celkově se tedy jedná o depot 388 ks mincí, dle předběžného určení převažují stříbrné patnácti, šesti a tří krejčary z období vlády císaře Leopolda I. (vláda 1658–1705; obr. 46). Kromě mincí tohoto panovníka se v souboru nachází také mince s ražbami jiných osobností – identifikováni dosud byli již např. Ferdinand I. Habsburský, Ferdinand II. Štýrský, Ferdinand III. Habsburský, dále Ferdinand Karel Tyrolský, olomoučtí biskupové Leopold I. Vilém a Karel II. z Lichtenštejna-Kastelkornu nebo polští králové Zikmund III. Vasa, Jan Kazimír II. Vasa, z polského knížectví potom Jiří III. Břežský, Kristián Břežský a Ludvík IV. (Slezsko-Lehnicko-Břeh). Jedná se o stříbrné mince různých hodnot a rozdílného stavu dochování a vzhledem k povrchovému nálezů na poli se očekává také přítomnost mincí mladší datace, které budou následně ze souboru vytřídněny. Mezi mincemi byly nalezeny i dva menší fragmenty z okraje keramického hrnce, nedá se však s jistotou uvažovat o jejich možné souvislosti s nálezem mincí. Čištění a konzervace celého souboru stále probíhá a depot bude následně podroben detailnímu numismatickému určení a také publikován odborné i laické veřejnosti.

Barbora Tomešová

Obr. 46. Hrabová. Výběr ze souboru mincí Leopolda I. – patnáctikrejčary, šestikrejčary a tříkrejčary.

Abb. 46. Hrabová. Auswahl aus dem Münzfund, Münzen von Leopold I. – Fünfzehnkreuzer, Sechskreuzer und Dreikreuzer.